

I note with gratitude and astonishment that this weekly Torah conversation has now been sustained for two years. I would never find the time or energy to write these if it were not for the regular responses, whether by email or in person, that assure me they are actually being read, and so I wish to begin with hakarat hatov for all those who respond, and to the rest of you who read (of whose existence I am statistically assured by the first set).

The very first week we [discussed the Netziv's introduction to Shemot](#), with particular emphasis on the way in which he makes Jewish uniqueness a service to humanity as a whole, rather than a means of denigrating the worth of the tzelem Elokim in nonJews. One year later we [discussed Ramban's introduction to Shemot](#), noting that while he gives tremendous significance to the Land of Israel, he also indicates that the Land is not necessarily a physical place. The collection of sources and themes we have addressed go to the heart of the modern Jewish religious enterprise, and I venture to suggest could help significantly in formulating and rooting a traditionally rigorous but consciously modern Orthodox enterprise. Perhaps there is a book here; at the least, I hope we'll find the resources to reorganize the materials so as to make them thematically accessible on the web, and to fill in the sourcesheets when, as this week, I ran out of time to translate. Suggestions and help are welcome.

Having covered two introductions, I think we're ready this week to move on to the text itself. I want to focus this week on G-d's self-identification to Mosheh in Shemot 4:14 as "Eh-yeh asher Eh-yeh" (henceforth EaE), and hope next week to focus on the different self-identification that begins Parashat VaEira. The central question is: Can too much knowledge of G-d be bad for you?

Mosheh's question is: "Behold, I come to the Children of Israel, saying to them: 'The G-d of your fathers has sent me to you'; if they respond: 'What is His name?', what shall I say to them?" One midrash suggests that this approach is a subterfuge, that Mosheh wants himself to know the Name but feels that G-d will more likely reply if he gives a pragmatic reason that he needs-to-know¹. The question then is whether G-d actually tells him what he wants to know, what the Children of Israel need to know, or some combination thereof.

It is also not clear whether the response G-d gives is actually a **name**, rather than a description; this is not the occasion for a philosophic analysis of those categories, but some differences should be evident as we go on. One possible indication that it is a name, although I have not seen any commentator note this and it is not reflected halakhically, is way the word "Ehyeh" actually appears in the immediately preceding verse. Mosheh had asked "Who am I, that I should go to Par'oh, and that I should take the Children of Israel out of Egypt", and G-d replied "because I-will-be (ehyeh) with

---

¹ This interpretation is part of the larger question of whether, or which of, Mosheh's hesitations are praiseworthy or blameworthy. I have always enjoyed the way in which G-d attracts Mosheh toward the Burning Bush, only to have the first Divine words Mosheh hears be "Don't come any closer!". Some other week, or year, we will explore how well this fits with the Rav's description of religious experience generally; not this week, as I just realized yesterday, after reading Wikipedia on "numinous", how much my failure to read Rudolf Otto has limited my comprehension in that regard.

you”. Furthermore, the word “ehyeh” is, so far as I can tell, spoken by G-d every time it appears in Chumash.

Ibn Ezra takes a fairly extreme non-name position, arguing that “asher ehyeh” is an *explanation* of the first ehyeh. In his Longer Commentary he cites another instance of such apposition, but the parallel is unconvincing. In his Shorter Commentary, he explains that the intent is philosophical; Existence can be said only of G-d, or through G-d. I have always been fond of Lenn Evan Goodman’s argument that defining G-d as the ground of being is such a radical break from Near Eastern theology as to be significant evidence for the Divinity of Chumash, but it’s not clear why that definition would be particularly relevant in context. The same applies to abstract philosophic understandings that do not depend on Ibn Ezra’s creative literary understanding, such as Rabbi Yitzchak’s² interpretation as “was, is, will be”.

R. Abba bar Mamal³ suggests that the answer is that G-d cannot be named, as He cannot be directly known; He is given different names depending on which of His actions we are discussing.

Ibn Ezra’s interpretation is likely generated by the problem of the next verse, in which G-d apparently tells Mosheh that he should tell the Jews only that E has sent him, leaving out the “aE”. Rabbi Yaakov bar Avina⁴ offers a different solution in the name of R. Huna of Tzipori, that Mosheh did not tell the Jews the entire Name or description. In the version cited by Rashi, Mosheh apparently convinces G-d (kbyakhol) that telling them everything would be a bad idea. In other versions, G-d never intended to have Mosheh tell the Jews everything.

What does Mosheh learn, but not repeat? EaE means that “as I am with you in this exile, so I will be with you in future exiles”. Mosheh responds: “Why do they need to know about future exiles? It is sufficient that they’ll have to endure it when it comes!”, and G-d agrees that they need only know that He is with them now.

Ramban⁵ understands the issue to be whether the Jews need to have a comprehensive intellectual understanding of the Divine plan, or only the emotional conviction that He is with them. This is a fascinating claim in its own right, but I don’t see a cognitive/affective divide in this midrash.

I accordingly suggest a modification. The question is whether perspective is important, or rather destructive.

I love quoting Douglas Adams’ version of an old Chassidic story, in which being placed into a “Total Perspective Vortex” drives you insane unless the universe was created especially for you. Similarly, looking at any human choice in full historical perspective will make it seem ridiculously trivial; all victories are temporary. The same is true for saving lives. So what point would there be in escaping Egypt, if the ultimate outcome is Babylonia, and Rome, and Nazi Germany? Better for the Jews to believe that the Redemption would be permanent.

It may be arguable – this midrash seems to argue – that part of political leadership, at every level, is preventing followers from achieving perspective. The question of whether to acknowledge the tentativeness of redemptions is highly relevant to

---

² Shemot Rabbah 3:6

³ Ibid

⁴ Ibid

⁵ He seems to switch the positions of Mosheh and G-d; I don’t know why

the ideology of contemporary Religious Zionism, for example. This past Saturday night, Dr. Adam Ferziger commented in our CMTL discussion that as a historian, he understands that the State of Israel has not yet lasted as long as the Hasmonean state, and is not guaranteed to last longer. This is a perspective rarely brought in Religious Zionist circles.

I tend to strongly favor full disclosure and transparency. What, then, to do with our midrash? I could simply privilege other traditional readings, but I think it more interesting to make the following argument via analogy.

A central question regarding the Akeidah is whether we should lean from it that we must do whatever G-d commands, however immoral, or rather that G-d would never command anything immoral. Here as well: Should we learn from G-d agreeing not to tell the Jews everything, or rather, should we learn from His telling us what He didn't tell them?

I suggest the latter. Perhaps the constant backsliding of the Jews in the face of adversity was a product of their lack of perspective – every time things went right, they thought the trend was irreversible. We can't know, of course – perhaps perspective would have paralyzed them so that they would not have been able to leave Egypt in the first place. But given that we can't know, I think trust is a better choice.

At the very least, the midrash teaches us that leaders must have this perspective. Shabbat shalom!

Aryeh Klapper

שמות פרק ג

- (א) ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלקים חרבה:
- (ב) וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל:
- (ג) ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה:
- (ד) וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה ויאמר משה ויאמר הנני:
- (ה) ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא:
- (ו) ויאמר אנכי אלקי אביך אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלקים:
- (ז) ויאמר ה' ראה ראיתי את עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו:
- (ח) וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבوسی:
- (ט) ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם:
- (י) ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים:
- (יא) ויאמר משה אל האלקים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים:
- (יב) ויאמר כי אֵהיָה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה:
- (יג) ויאמר משה אל האלקים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אמר אלהם:
- (יד) ויאמר אלקים אל משה אֶ-הָ-יְ-הוָה אשר אֶ-הָ-יְ-הוָה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אֶ-הָ-יְ-הוָה שלחני אליכם:
- (טו) ויאמר עוד אלקים אל משה כה תאמר אל בני ישראל ה' אלקי אבותיכם אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר:

אבן עזרא שמות פרק ג פסוק יד

"אה-יה" פירושו אשר "אה-יה",

כמו "ובית דוד כאלהים, ואחריו כמלאך ד' לפניהם" (זכרי' יב, ח), והוא פירוש "כאלהים":

אבן עזרא הפירוש הקצר שמות פרק ג פסוק יג

וטעם "אה-יה" כאשר פירש שהוא "אשר אה-יה", כי כל יש לא יעמוד, כי אם השם או בשם,

וכן כי נשגב שמו לבדו (תהלים קמח, יג):

רמב"ן שמות פרק ג פסוק יג

והנה ענהו האלקים "א-היה אשר א-היה" – אהיה עמכם בצרה זו, ואהיה עמכם בצרות אחרות.

אמר לפניו: רבוננו של עולם, דיה לצרה בשעתה!?

אמר לו: יפה אמרת! "כה תאמר לבני ישראל וגו'"

לשון רש"י מדברי רבותינו (ברכות ט ב).

והכונה להם בזה:

כי משה אמר לפניו יתברך "ואמרו לי מה שמו" - שיגיד להם השם שיורה הוראה שלמה על המציאות ועל

ההשגחה.

והקב"ה השיבו: "למה זה ישאלו לשמי?" - אין להם צורך לראיה אחרת, כי אהיה עמהם בכל צרתם יקראוני

ואענם, והיא הראיה הגדולה שיש אלקים בישראל קרובים אלינו בכל קראנו אליו ויש אלקים שופטים בארץ.

וזה פירוש נכון באגדה זו:

ועוד אמר כיוצא בזה במדרש אגדה (מנורת המאור הראשון פרק הצדקה):

ומהו "א-היה אשר א-היה"?

כשם שאתה הווה עמי, כך אני הווה עמך –

אם פותחין את ידיהם ועושין צדקה, אף אני אפתח את ידי,

שנאמר "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב" (דברים כח:יב),

ואם אינן פותחין את ידיהם, מה כתוב שם?

"הן יעצור במים ויבשו וגו'" (איוב יב טו).

...

שמות רבה (וילנא) פרשה ג ד"ה ו ויאמר אלקים

"ויאמר אלקים אל משה" -

אמר רבי אבא בר ממל:

אמר ליה הקב"ה למשה:

שמי אתה מבקש לידע?

לפי מעשי אני נקרא: פעמים שאני נקרא בא-ל ש-די, בצב-אות, בא-להים, בה':

כשאני דן את הבריות, אני נקרא א-להים;

וכשאני עושה מלחמה ברשעים. אני נקרא צב-אות;

וכשאני תולה על חטאיו של אדם, אני נקרא א-ל ש-די;

וכשאני מרחם על עולמי, אני נקרא ה',

שאין ה' אלא מדת רחמים, שנאמר (שמות לד) "ה' ה' א-ל רחום

וחנון".

הוי "אה-יה אשר אה-יה" - אני נקרא לפי מעשי.

ר' יצחק אומר

א"ל הקב"ה למשה:

אמור להם: אני שהייתי, ואני הוא עכשיו, ואני הוא לעתיד לבא.

לכך כתיב "אה-יה" שלשה פעמים.

רבי יעקב ב"ר אבינא בשם רבי הונא דציפורן אמר:

אמר הקב"ה למשה:

אמור להם: בשעבוד זה אהיה עמם, ובשעבוד הן הולכין, ואהיה עמם.

אמר לפניו: וכך אומר אני להם? דיה לצרה בשעתה!

אמר לו: לאו - "כה תאמר לבני ישראל: אה-יה שלחני אליכם";

לך אני מודיע, להם איני מודיע.

ד"א "אה-יה"

רבי יצחק בשם רבי אמי אמר

בטיט ובלבנים הן עומדים ולטיט ולבנים הן הולכים,

וכן בדניאל (דניאל ח) ואני דניאל נהייתי ונחליתי,

אמר לפניו: וכך אני אומר להן?

אמר לו: לאו, אלא "אה-יה" שלחני אליכם.

אמר ר' יוחנן

"אה-יה" ל"אשר אה-יה" - ביחידים,

אבל במרובים - על כרחם, שלא בטובתם, כשהן משוברות שיניהן מולך אני עליהם,

שנאמר (יחזקאל כ) חי אני נאם ה' אלקים אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה

אמלוך עליכם.

ד"א

דא"ר ענניאל ב"ר ששון

אמר הקב"ה לכשאני מבקש אחד מן המלאכים שהוא אחד משלישו של עולם פושט ידו מן השמים

ומגעת לארץ

שנאמר (שם /יחזקאל/ ח) וישלח תבנית יד ויקחני בציצת ראשי,

וכשבקשתי ג' מהן עשיתים יושבים תחת האילן

שנאמר (בראשית יח) והשענו תחת העץ,

וכשאני מבקש כבודו מלא כל העולם

שנאמר (ירמיה כג) הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה',

וכשבקשתי דברתי עם השמים הסערה שנאמר (איוב מ) ויען ה' את איוב מן הסערה,

וכאשר אני מבקש מתוך הסנה.